

Versiune anonimată

Traducere

C-685/21 – 1

Cauza C-685/21

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

15 noiembrie 2021

Instanța de trimitere:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data deciziei de trimitere:

21 octombrie 2021

Reclamantă:

YV

Pârâtă:

Stadtverkehr Lindau (B) GmbH

În cauza introdusă de reclamanta YV [*omissis*] împotriva pârâtei Stadtverkehr Lindau (B) GmbH, Lindau, [*omissis*] Germania, [*omissis*] având ca obiect suma de 58 710 de euro [*omissis*] și o acțiune în constatare (valoarea litigiului: 10 000 de euro), ca urmare a recursului extraordinar introdus de reclamantă împotriva hotărârii pronunțate la 18 martie 2021 de Oberlandesgericht Innsbruck (Tribunalul Regional Superior din Innsbruck, Austria), în calitate de instanță de recurs în cauza GZ 1 R 5/21a-12, prin care a fost confirmată [*omissis*] hotărârea pronunțată de Landesgericht Feldkirch (Tribunalul Regional din Feldkirch, Austria) la 28 decembrie 2020 în cauza GZ 45 Cg 72/20t-5, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) a adoptat următoarea

Ordonanță

1. Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarea întrebare în vederea pronunțării unei decizii preliminare:

Are calitatea de asigurător în sensul articolului 11 alineatul (1) și al articolului 13 alineatul (2) din *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea în materie civilă și comercială (reformare)* și o întreprindere care, deși nu este o întreprindere de asigurare ca urmare a unei derogări de la obligația de asigurare în sensul articolului 5 alineatul (1) din *Directiva 2009/103/CE privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (versiune codificată)*, răspunde în calitate de „cvasiasigurător” pentru pagubele produse de autovehiculele pe care le deține la fel ca un asigurător, în temeiul dispozițiilor în materie de asigurări?

2) [omissis] [Suspendarea procedurii]

Motivare:

1. Situația de fapt

- 1 La 30 iulie 2019, reclamanta, domiciliată pe raza teritorială a instanței de prim grad, a fost grav rănită la Lindau (Germania), în urma unui accident produs de un omnibuz deținut de pârâtă. Pârâta este o întreprindere de transport urban scutită, în temeiul articolului 2 alineatul (5) din Legea germană privind asigurarea obligatorie, de obligația de a încheia o asigurare de răspundere civilă.

2. Argumentele părților

- 2 Reclamanta solicită pârâtei repararea prejudiciului. Litigiul privește competența internațională a instanțelor austriece.
- 3 Reclamanta se întemeiază pe articolul 13 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 (denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles I a”) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din acest regulament. Pârâta nu este o întreprindere de asigurare și, în calitate de prestator de servicii de transport comunal, ea este scutită în temeiul dreptului german de asigurarea obligatorie. Prin urmare, aceasta ar trebui, în temeiul dreptului german, să răspundă la fel în cazul unei asigurări de răspundere civilă pentru prejudiciile acoperite de obligația de asigurare. Pentru acest motiv, ar trebui să fie posibilă de asemenea acțiunea directă în fața instanței de la sediul asigurătorului.
- 4 Pârâta solicită respingerea acțiunii. Ea consideră că nu este o întreprindere de asigurare, astfel încât dispozițiile Regulamentului Bruxelles I a în materie de asigurări nu îi sunt aplicabile. Derogarea de la obligația de asigurare nu poate modifica această concluzie.

3. Procedura desfășurată până în prezent

- 5 Instanța de prim grad de jurisdicție a respins acțiunea pentru lipsa competenței internaționale. Competența prevăzută la articolul 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I a nu ar privi decât acțiunile îndreptate împotriva unei întreprinderi de asigurare, iar nu, precum în speță, împotriva deținătorului.
- 6 Instanța de recurs a confirmat această hotărâre. Ea a confirmat opinia instanței de prim grad, potrivit căreia o acțiune introdusă împotriva deținătorului unui vehicul implicat într-un accident nu este o cauză în materie de asigurări în sensul Regulamentului Bruxelles I a. Faptul că pârâta nu este supusă obligației de asigurare nu ar conduce la o apreciere diferită.
- 7 Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) trebuie să se pronunțe asupra recursului formulat de reclamantă, prin care solicită pronunțarea unei hotărâri de confirmare a competenței. În plus, ea consideră că este competentă instanța de la locul unde este domiciliat reclamantul în sensul articolului 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I a. Potrivit dreptului german, ca urmare a derogării de la obligația de asigurare, pârâta ar trebui să răspundă la fel ca un asigurător; în raport cu ea, reclamanta ar fi partea „defavorizată” în sensul jurisprudenței Curții de Justiție. În caz contrar, ar exista riscul unor contradicții de apreciere, care s-ar repercuta și în materia competenței.

4. Temeiuri juridice

- 8 4.1. Articolul 11 alineatul (1) litera (b) și articolul 13 alineatul (2) din *Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* (Regulamentul Bruxelles I a) au următorul cuprins:

Articolul 11

(1) Un asigurător care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționat în justiție:

b) în alt stat membru, în cazul acțiunilor intentate de către deținătorul poliței de asigurare, asigurat sau un beneficiar, în fața instanțelor de la locul unde este domiciliat reclamantul;

Articolul 13

(2) Articolele 10, 11 și 12 se aplică în cazul acțiunii directe introduse de partea vătămată împotriva asigurătorului, în situația în care sunt permise asemenea acțiuni directe.

9 Din aceste dispoziții, care figurau deja în Regulamentul nr. 44/2001 (denumit de asemenea „Regulamentul Bruxelles I”), Curtea de Justiție a Uniunii Europene deduce, într-o jurisprudență constantă, că persoana vătămată poate introduce o acțiune directă la instanța de la domiciliul său împotriva asiguratorului de răspundere civilă al persoanei care a produs accidentul (Hotărârea *Odenbreit*, C-463/06 și Hotărârea [*MMA IARD*], C-340/16).

10 4.2. Pârâta este exonerată de asigurarea obligatorie în temeiul articolului 2 alineatul (1) punctul 5 din Legea germană privind asigurarea obligatorie (deutsches Pflichtversicherungsgesetz, denumită în continuare „dPflVG”). În temeiul acestei dispoziții, articolul 1 din dPflVG (așadar, obligația de asigurare) nu se aplică:

5. persoanelor juridice care beneficiază de o asigurare de răspundere obligatorii care este scutită de supravegherea asigurărilor în temeiul articolului 3 alineatul (1) punctul 4 din Legea privind supravegherea asigurărilor [Versicherungsaufsichtsgesetz].

11 Această dispoziție face trimitere la articolul 3 alineatul (1) punctul 4 din Versicherungsaufsichtsgesetz (Legea germană privind supravegherea asigurărilor). Potrivit acestei dispoziții, nu sunt supuse supravegherii:

4. grupările de comune și asociațiile de comune fără personalitate juridică, în măsura în care au ca obiect compensarea, prin repartizarea următoarelor tipuri de prejudicii rezultate din riscurile aferente membrilor lor și din cele ale întreprinderilor exploatate în cadrul unei misiuni de serviciu public, la care participă unul sau mai mulți membri comunali sau, în cazurile menționate la litera (b), alte colectivități teritoriale care dețin cu cel puțin 50 %: [...]

b) pagubele rezultate din deținerea de autovehicule;

[...]

12 Această derogare acoperă în general întreprinderile de transport ale comunelor, care nu contractează o asigurare de răspundere civilă pentru vehiculele lor, ci repară prejudiciile printr-o procedură de repartizare, prin intermediul grupării cu alte comune și repartizează astfel riscul în raporturile dintre ele. „Repararea prejudiciilor în temeiul răspunderii civile” creează drepturi ale membrilor în raporturile dintre ei, nu există un drept al persoanei vătămate împotriva acestei asocieri (care nu are personalitate juridică).

13 4.3. În cazul unei derogări de la obligația de asigurare, articolul 2 alineatul (2) din dPflVG prevede următoarele (sublinierea instanței de trimitere):

(2) Deținătorii de vehicule scutiți de obligația de asigurare în temeiul alineatului (1) punctele 1-5, în cazul în care nu beneficiază în temeiul unui polițe încheiate de aceștia și care este în conformitate cu dispozițiile

prezentei legi, de o asigurare de răspundere civilă, sunt obligați, în cazul unor prejudicii de tipul menționat la articolul 1, să răspundă pentru pagubele produse conducătorului auto și altor persoane care ar fi beneficiat de protecția conferită de o asigurare obligatorie de răspundere civilă încheiată în temeiul prezentei legi, în același mod și în aceeași măsură ca un asigurător în cazul existenței unei astfel de asigurări obligatorii de răspundere civilă. Obligația se limitează la cuantumul minim al asigurării stabilit. În cazul producerii unui prejudiciu corporal sau material, deținătorul vehiculului răspunde față de un terț, chiar dacă conducătorul auto a ocazionat în mod intenționat și ilegal producerea faptei pentru care răspunde față de terț. Articolul 12 alineatul (1) tezele 2-5 se aplică mutatis mutandis. Dispozițiile articolelor 100-124 din Legea privind contractul de asigurare (Versicherungsvertragsgesetz), precum și ale articolelor 3 și 3b, precum și ale Regulamentului privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (Kraftfahrzeug-Pflichtversicherungsverordnung) se aplică prin analogie. În cazul în care deținătorul vehiculului îndeplinește obligațiile prevăzute de prima teză, el poate, prin aplicarea prin analogie a articolelor 116 și 124 din Legea privind contractul de asigurare (Versicherungsvertragsgesetz), să solicite rambursarea sumelor cheltuite dacă, în cazul existenței unei asigurări, asigurătorul nu ar fi datorat prestații față de conducătorul auto sau față de o altă persoană coasigurată; pe de altă parte, acțiunea în regres a deținătorului împotriva acestor persoane este exclusă.

- 14 Derogarea de la obligația de asigurare determină, așadar, răspunderea deținătorului față de persoana vătămată la fel ca a unui asigurător de răspundere civilă, el fiind, din acest motiv, calificat în Germania drept „cvasiasigurător” („Quasiversicherer”) sau „asigurător în nume propriu” („Eigenversicherer”) sau „autoasigurător” („Selbstversicherer”). Această răspundere se adaugă celei în calitate de deținător și o înlocuiește pe cea a asigurătorului de răspundere civilă, existentă în celelalte situații.
- 15 4.4. Reglementarea derogării de la obligația de asigurare la articolul 2 din dPflVG se întemeiază pe articolul 5 alineatul (1) din *Directiva 2009/103/CE privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi* (denumită în continuare „Directiva 2009/103”). Această dispoziție prevede (sublinierea instanței de trimitere):

(1) Un stat membru poate deroga de la dispozițiile articolului 3 cu privire la anumite persoane fizice sau juridice, de drept public sau de drept privat, a căror listă se întocmește de către statul interesat și se comunică celorlalte state membre și Comisiei.

În acest caz, statul membru care prevede această derogare ia măsurile corespunzătoare pentru a asigura plata despăgubirii pentru prejudiciile cauzate pe teritoriul său și pe teritoriul altor state membre de vehiculele care aparțin acestor persoane.

Acesta desemnează, în special, autoritatea sau organismul din țara în care s-a produs prejudiciul, însărcinat cu despăgubirea părților vătămate, în conformitate cu legislația statului respectiv, în cazurile în care articolul 2 litera (a) nu este aplicabil.

Comisiei îi este comunicată de către statul membru lista cu persoanele exonerate de obligația de asigurare și cu autoritățile sau organismele însărcinate cu despăgubirea.

Comisia publică această listă.

5. Cu privire la întrebarea preliminară

- 16 5.1. Potrivit modului lor clar de redactare, articolul 10 și următoarele din Regulamentul Bruxelles I a vizează numai „materia asigurărilor”. Acest lucru este valabil de asemenea în privința acțiunii directe împotriva asigurătorului de răspundere civilă, astfel cum se prevede la articolul 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I bis. Această dispoziție nu este, așadar, aplicabilă acțiunilor împotriva deținătorului (Hotărârea OGH [Obergerichtshof, Curtea Supremă, Austria] pronunțată în cauza 2 Ob 189/18k SZ 2018/89; în definitiv și Hotărârea BGH [Bundesgerichtshof, Curtea Federală de Justiție, Germania] pronunțată în cauza VI ZR 279/14). Acest lucru este de asemenea conform cu finalitatea normelor speciale în materie de asigurări, subliniată de Curtea de Justiție, care este aceea de a acorda o protecție specială în materie de competență reclamantului asigurătorului (respectiv), în calitate de parte în general defavorizată (Hotărârea *Groupe Josi*, C-412/98, punctul 64; Hotărârea *Odenbreit*, C-463/06, punctul 28; Hotărârea *[MMA IARD]*, C-340/16, punctul 28; Hotărârea *Hofsoe*, C-106/17, punctul 40).
- 17 5.2. Or, în speță, reclamanta nu acționează în justiție pârâta în calitate de deținătoare a autovehiculului. Ea se întemeiază mai degrabă pe faptul că, în temeiul dreptului german, ca urmare a derogării de la obligația de asigurare, răspunderea pârâtei este angajată la fel ca a unui asigurător de răspundere civilă. În special, potrivit articolului 2 alineatul (2) din dPflVG, dispozițiile Gesetz über den Versicherungsvertrag (Legea germană privind contractul de asigurare, denumită în continuare „VVG”) referitoare la asigurarea de răspundere civilă (articolele 100-112 din VVG) și la asigurarea obligatorie (articolele 113-124 din VVG) trebuie aplicate prin analogie.
- 18 5.3. Problema care se ridică este, așadar, dacă competența instanței prevăzută la articolul 13 alineatul (2) din Regulamentul Bruxelles I a coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din acesta este aplicabilă și în acest caz.
- 19 (a) O interpretare textuală a dispozițiilor menționate ar putea conduce la concluzia că numai persoanele care exploatează efectiv o întreprindere de asigurare trebuie calificate drept „asigurător”. Această situație nu se regăsește în speță, pârâta fiind responsabilă numai ea însăși la fel ca un asigurător, fără a oferi

servicii de asigurare către alte persoane. Din acest motiv s-ar putea susține de asemenea că, în raport cu pârâta – o societate cu răspundere limitată care furnizează servicii de transport local – o victimă a unui accident nu este „în general” partea defavorizată.

- 20 (b) Cu toate acestea, modul de redactare a articolului 13 alineatul (2) din Regulamentul Bruxelles I a coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din acesta nu exclude calificarea drept „asigurător” a oricărei persoană care, în temeiul dreptului aplicabil (în speță, așadar, cel german), răspunde pentru prejudiciu în temeiul normelor de drept al asigurărilor.
- 21 În favoarea acestei concluzii pledează interpretarea sistematică: atât obligația de asigurare prevăzută de Directiva 2009/103/CE, cât și competența instanței judecătorești de la locul unde este domiciliat reclamantul în sensul articolului 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I a urmăresc, în același mod, să protejeze partea vătămată: obligația de asigurare urmărește să asigure despăgubirea părții vătămate indiferent de situația financiară a autorului prejudiciului. Competența instanței judecătorești de la domiciliul reclamantului urmărește să faciliteze exercitarea acestui drept în cauzele care au elemente transfrontaliere. Aceste dispoziții de drept al Uniunii prezintă, așadar, au un conținut similar și sunt, în această privință, coerente.
- 22 Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2009/103/CE permite statelor membre să prevadă derogări de la obligația de asigurare, dar trebuie să se asigure că părțile vătămate sunt, totuși, despăgubite. La baza acestei dispoziții, se află, în mod evident, aprecierea legiuitorului european potrivit căreia o derogare de la obligația de asigurare nu trebuie să conducă la un tratament mai puțin favorabil al victimelor accidentelor. Acest lucru este transpus în dreptul german (în situația din speță) prin faptul că: (a) derogarea de la obligația de asigurare presupune acoperirea riscurilor prin intermediul unei „reparări a prejudiciilor în temeiul răspunderii civile” potrivit dreptului obligațiilor, astfel încât, la fel ca în cazul asigurării, pentru partea vătămată, să nu existe riscul insolvenței autorului prejudiciului și (b) partea vătămată poate introduce o acțiune în justiție împotriva deținătorului exonerat de obligația de asigurare la fel ca împotriva unui asigurător. Protecția persoanelor vătămate prevăzută de normele de drept material este, așadar, garantată și în prezența unei derogări de la obligația de asigurare, indiferent dacă persoana vătămată este stabilită în Germania sau în alt stat.
- 23 În schimb, dacă articolul 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I a ar fi interpretat în sensul că vizează numai acțiunile introduse împotriva întreprinderilor de asigurare, protecția persoanelor vătămate prevăzută de normele de competență ar fi compromisă în situațiile care au elemente transfrontaliere prin derogarea de la obligația de asigurare. În speță, posibilitatea exercitării dreptului la locul de la domiciliul reclamantei ar depinde de aspectul dacă persoana responsabilă pentru accident este un autocar care a încheiat o asigurare de răspundere civilă sau un autobuz de transport local exonerat de obligația de asigurare. S-ar pierde, astfel, coerența –

existentă în mod normal – a dispozițiilor privind obligația de asigurare și competența internațională.

- 24 În consecință – și ca urmare a principiului coerenței prevăzut de dreptul Uniunii (articolul 7 TFUE) – este normal să se țină seama de această apreciere a legiuitorului care se află la originea articolului 5 alineatul (1) din Directiva 2009/103/CE și în ceea ce privește interpretarea articolului 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I a. Prin urmare, și în speță, o derogare de la obligația de asigurare nu ar trebui să determine un tratament mai puțin favorabil al victimei accidentului. Acest lucru ar putea fi pus în aplicare, în speță, prin calificarea drept „asigurător” a oricărei persoane care, în temeiul dreptului aplicabil, răspunde pentru prejudicii la fel ca un asigurător în cazul unei derogări de la obligația de asigurare.
- 25 În acest context, reclamanta este cea care ar putea fi de asemenea considerată „partea (în general) defavorizată” în sensul jurisprudenței Curții de Justiție. Desigur, este posibil ca, spre deosebire de o întreprindere de asigurare, pârâta să nu dispună de o organizație proprie dedicată executării daunelor. Dar „repararea prejudiciilor în temeiul răspunderii obligatorii” (așadar, repartizarea riscului între mai multe comune) îi permite totodată repararea prejudiciilor importante, fără ca existența sa economică să fie pusă în pericol. Aceasta se află astfel, din punct de vedere economic, într-o poziție mult mai puternică decât o parte vătămată tipică, care este dependentă de plata reparației.
- 26 5.4. Pentru aceste din urmă motive, Oberster Gerichtshof tinde mai degrabă să considere că, și în speță, ar trebui să fie competentă instanța de la locul unde este domiciliat reclamantul, în sensul articolului 13 alineatul (2) coroborat cu articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Bruxelles I bis. Cu toate acestea, o interpretare diferită este de asemenea posibilă. Prin urmare, Oberster Gerichtshof, în calitate de instanță de ultim grad de jurisdicție, este obligată să formuleze o cerere de decizie preliminară.

6. Suspendarea procedurii

[omissis]

Oberster Gerichtshof

Viena, 21 octombrie 2021

[omissis]